

Відгук
офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Сорочан Тамари Михайлівни
на дисертацію Лебідь Ольги Валеріївни
«Теоретичні та методичні основи формування готовності
майбутнього керівника загальноосвітнього навчального закладу
до стратегічного управління в умовах магістратури»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Дисертаційне дослідження Лебідь Ольги Валеріївни відзначається актуальністю, новизною, глибиною розуміння автором сучасних підходів до підготовки магістрів з управління навчальними закладами. Погоджуємося, що в умовах реформування стратегічне управління набуває нового значення для закладу загальної середньої освіти, оскільки дає можливість бачити перспективу перетворень в освіті. Це актуалізує необхідність, наголошує дослідниця, підготувати майбутнього керівника нової генерації, який змінив би сенс і характер управлінської діяльності відповідно до вимог оновленої української школи, був компетентним у розробці універсальних показників досягнення цілей, прогнозував траєкторію розвитку організації з урахуванням зовнішніх і внутрішніх чинників, що дозволило б йому перевести заклад з режиму функціонування в режим стратегічного розвитку. Погоджуємося з такою позицією і вважаємо достатньо обґрунтованою актуальність дослідження.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної теми кафедри педагогіки та психології ВНЗ „Університет імені Альфреда Нобеля” „Модернізація професійно-педагогічної освіти в Україні в умовах інтеграції до світового освітнього простору” (державний реєстраційний номер 0112U002287) і „Теоретичні та методичні засади моделювання компетентнісної професійної освіти у контексті євроінтеграції” (державний реєстраційний номер 0717U004331). Тема дослідження належним чином затверджена та закординована,

У рецензованій роботі набула належного обґрунтування методологія дослідження, висвітлені системний, синергетичний, компетентнісний, студентоцентрований, діяльнісний, аксіологічний, акмеологічний,

андрагогічний підходи. Відмічаємо обізнаність автора із сучасними науковими досягненнями, зокрема, доцільним застосуванням концепції людиноцентризму (студентоцентрований підхід). Також високо оцінюємо звернення дисертантки до андрагогічних розвідок, оскільки аудиторія магістрантів з управління навчальними закладами відрізняється за віковим складом від типової студентської аудиторії. Методологічні підходи, визначені й охарактеризовані автором у підрозділі 2.3., прослідковуються не лише в концепції і теоретичних основах дослідження, а й при створенні моделі системи формування готовності майбутнього керівника загальноосвітнього навчального закладу до стратегічного управління в умовах магістратури, розробленні науково-методичного забезпечення зазначеного процесу, визначенні та інтерпретації результатів експерименту.

Глибоко аналізуючи теоретичні основи досліджуваної проблеми, дисертантка звертає увагу на взаємозв'язок понять «стратегія», «стратегічне управління», співвідносить їх з особливостями управління закладом загальної середньої освіти. Погоджуємося з висновком про те, що найбільш продуктивною в період реформ для закладу загальної середньої освіти є стратегія інноваційного розвитку.

Логічними є міркування автора стосовно кінцевого результату магістерської підготовки майбутніх керівників закладів загальної середньої освіти. Вона обстоює думку, що таким результатом має бути сформована готовність до стратегічного управління як компонент готовності до управлінської діяльності залежно від функцій, які реалізує керівник закладу загальної середньої освіти. Дослідниця акцентує увагу на складності структури відповідної готовності, зокрема, її психологічному, теоретичному, практичному, фізичному, соціальному складниках. У дисертації готовність керівника загальноосвітнього навчального закладу до стратегічного управління розглядається як особистісне інтегративне утворення, що становить єдність ціннісно-мотиваційного ставлення до стратегічних змін, прагнення до розширення й поглиблення професійних знань і вмінь з теорії стратегічного управління, володіння методами й технологіями розроблення та реалізації

стратегії розвитку, спрямованість на вдосконалення індивідуальних якостей, які забезпечують прийняття керівником ефективних стратегічних рішень. Підкреслюється інтегрований характер готовності, виокремлюються її структурні компоненти, а саме: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, особистісний. Вважаємо подану характеристику готовності керівника закладу загальної середньої освіти до стратегічного управління цілком обґрунтованою, логічною, такою, що створює передумови для проведення експериментальної частини дослідження й забезпечення його вірогідності.

Відзначаємо, що в процесі дослідження проаналізовано український і зарубіжний досвід формування готовності майбутнього керівника до стратегічного управління в умовах магістратури та виявлено, що система вищої освіти не завжди спроможна підготувати компетентного фахівця та потребує відповідної модернізації з метою більш гнучкого й вчасного реагування на потреби сучасного ринку праці, урахування тенденцій конкурентного середовища, перегляду й оновлення технологій фахової підготовки, актуалізації професійно спрямованих знань та формування досвіду практичної діяльності в майбутнього фахівця на етапі вищівської підготовки. Погоджуємося з висновками, зробленими автором.

Здобутком дисертантки є розроблення системи формування готовності майбутнього керівника загальноосвітнього навчального закладу до стратегічного управління в умовах магістратури, представленої у вигляді моделі. Відзначаємо компетентність дослідниці у визначенні структури моделі та змістовому наповненні кожного її компонента. Особливо підкреслюємо значення запропонованих сучасних технологій освітнього процесу з формування готовності магістрантів до стратегічного управління, зокрема, діалогічно-дискусійних, імітаційних технологій, наставництва при проходженні практики, інформаційно-дистанційних технологій як важливого чинника самостійної роботи.

Ефективність моделі доведена в ході експерименту, вірогідність результатів якого підтверджена методами математичної статистики.

Констатуємо коректність у проведенні та інтерпретації результатів експерименту.

Аналіз представлених матеріалів (дисертація, автореферат, монографія, статті за темою дисертації, матеріали щодо апробації результатів) свідчить про наукове сумління та глибокі теоретичні знання дисертантки, досконале володіння методами дослідження.

Джерельна база достатня для всебічного дослідження проблеми і свідчить про наукове сумління автора.

Отже, дисертаційне дослідження О.В. Лебідь має беззаперечну наукову новизну, яка полягає в тому, що вперше теоретично обґрунтовано концепцію формування готовності майбутнього керівника закладу загальної середньої освіти до стратегічного управління в умовах магістратури, яка в узагальненому вигляді відображає її теоретико-методологічні та методичні засади й передбачає врахування системного, синергетичного, компетентнісного, студентоцентрованого, діяльнісного, аксіологічного, акмеологічного, андрагогічного підходів; науково обґрунтовано теоретичні засади стратегічного управління закладом загальної середньої освіти, що полягають у розумінні стратегічного управління зазначеним навчальним закладом як процесу завоювання і збереження його конкурентних переваг, забезпечення унікальності порівняно з іншими протягом тривалого часу; схарактеризовано та введено в науковий обіг поняття «готовність майбутнього керівника загальноосвітнього навчального закладу до стратегічного управління» як складне, особистісне, інтегративне, динамічне утворення фахівця; розроблено та теоретично обґрунтовано структурні компоненти готовності майбутнього керівника закладу загальної середньої освіти до стратегічного управління; узагальнено позитивні здобутки українського та зарубіжного досвіду за обраною проблемою; розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено систему формування готовності майбутнього керівника закладу загальної середньої освіти до стратегічного управління в умовах магістратури, яка включає такі компоненти: суб'єкт-об'єктний, концептуальний, змістовий, процесуально-технологічний, контрольний-результативний.

Практичне значення дослідження полягає в розробленні та апробації комплексу навчально-методичного забезпечення освітньо-професійної програми „Управління навчальним закладом” зі спеціальності 073 „Менеджмент”, запровадженні в практику позааудиторної роботи програми „Школи керівника стратегічно орієнтованого закладу загальної середньої освіти”, оновленні змісту індивідуальних завдань та тематики магістерських робіт, апробації діагностичного комплексу для оцінювання рівня сформованості готовності майбутнього керівника до стратегічного управління. Усі зазначені розробки суттєво впливають на якість освіти магістрантів.

Положення, результати й висновки дослідження можуть бути використані у процесі в системі магістерської підготовки та підвищення кваліфікації керівників закладів загальної середньої освіти.

Отже, вважаємо всі теоретичні положення та висновки дисертації достатньо обґрунтованими, теоретично та методологічно виваженими, співвіднесеними з практикою. Оцінюємо їх як новий важливий внесок у теорію та практику професійної освіти. Викладення теоретичного, емпіричного, дослідного матеріалу відповідає темі дисертаційного дослідження, його об’єкту, предмету, меті. Дисертаційна робота чітко структурована. Зміст роботи відображає хід виконання завдань дослідження. Висновки, представлені в дисертації, свідчать про цілісність і логічну завершеність дослідження та відповідають поставленим завданням. Автореферат дисертації цілком відбиває її зміст.

Виконане дослідження відрізняється широкою апробацією його результатів на міжнародних, всеукраїнських, регіональних конференціях та інших наукових і практичних заходах.

Оцінюючи дисертаційне дослідження в цілому позитивно, висловимо зауваження, які можуть бути обговорені в ході дискусії.

1. Суб’єкти дослідження в темі визначені як «майбутні керівники загальноосвітніх навчальних закладів». Зауважимо, що саме в магістратурі «Управління навчальними закладами» досить часто здобувачами вищої освіти є не лише майбутні, а вже працюючі керівники, навіть, із значним стажем роботи

на відповідній посаді. Крім того, не всі магістранти будуть працювати в закладах загальної середньої освіти. Отже, не всі вони підпадають під категорію «майбутні керівники закладу загальної середньої освіти». У зв'язку з цим просимо уточнити, яким чином особливості складу групи, професійний досвід, майбутні перспективи магістрантів було враховано у дослідженні.

2. У п.2.2. дисертантка аналізує сучасний стан та особливості формування готовності майбутнього керівника закладу загальної середньої освіти до стратегічного управління в українських і зарубіжних закладах вищої освіти. В свою чергу зарубіжні заклади вищої освіти представлені тільки країнами Великої Британії та США. Аналіз був би більш ґрунтовний, якби було представлено стан досліджуваної проблеми в інших країнах, особливо в країнах-членах Європейського союзу.

3. Позитивного схвалення заслуговують визначені й науково обґрунтовані педагогічні умови в системі формування готовності майбутнього керівника закладу загальної середньої освіти до стратегічного управління в умовах магістратури. Проте, на нашу думку, вимагає більш детального розгляду процес реалізації зазначених педагогічних умов.

Зроблені зауваження не зменшують наукового значення дисертаційного дослідження і не впливають на його беззаперечну позитивну оцінку. Рецензована дисертація є самостійною завершеною науковою працею. На підставі проведеного аналізу можна констатувати, що результати мають наукову новизну, теоретичну й практичну значущість, є важливими для педагогічної науки.

Загальний висновок: актуальність теми дослідження, належний науково-теоретичний рівень, аргументованість і достовірність отриманих результатів, висновків та рекомендацій, ступінь наукової новизни, теоретична та практична значущість, стиль викладення матеріалу та оформлення рукопису й автореферату дають підстави стверджувати, що дисертація відповідає пп. 9, 10, 12, 13, 14 „Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно постанов Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.08.2015 р.,

№ 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.), що дає підстави для присудження Лебідь Ользі Валеріївні наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, професор,

директор Центрального інституту

післядипломної педагогічної освіти

ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»

Т.М. Сорочан

